

Egyik kedves szentem, Vianney János régebbi életrajzának új kiadását lapozgatom. Trochu könyve kissé dagályos és kopott, de a szent plébános így is ragyog benne. Mi egyebet tehetne? Ő, aki egész életében könnycsepp volt és mosoly? Katartikus és derűs válasz az újkor barsány fölületességére.

Isten válasza? Szent Erzsébet vagy Szent Ferenc talán nem volt válasz az érett, a technikai forradalma sikereiben pompázó középkor gögijére? Az Újkor is provokálta ezt a választ a Fény Századának árnyékában önmagát vakító tudományoskodásával, technicizálódásával, büntudatának tudálékos elalattatásával, vakságával.

Vianney Szent János olyasmit vállalt, ami korunkban vállalhatatlan az Úr szerető biztatása nélkül. Mert az önkéntes szegénységgel régtől próbálkoznak clochard-ok, beatnikék, hippik, hatalmasakat koplalnak a fogyókúrázó szépasszonyok és az ázsiai vallások félmondatait félreértő szekták hívei — hanem butának lenni... A szcientista ész társadalmának virágba szökkenése idején arról élni, hogy a puszta ráció az értelemnek csupán keveset érő törmeléke? Trochu maga is okos ember, végtére író, elkeni könyvében, amennyire lehet, hogy a Szent „észből” sohasem lehetett volna pap: a szemináriumtól eltanácsolták, a latin nem ment bele a kemény fejébe és haláláig nem olvasott el egyetlen entellektüelnek való könyvet sem.

Véletlenek? Csodák? segítették a gyóntatószékbe, ahol negyvennégy éven át napi tizenkét-tizenhat órát hallgatta a bűnösöket. Hallgatta? Pszichologizáló és szociologizáló magyarázatok, netán politikai kibúvók keresgélése és méltánylása helyett olykor megrendülten föl-fölsóbajtott: ajajaj! És a föloldozást kereső, de gyakran még a cinikus kísérletező is megértette, hogy a bűn ejti a legrettenetesebb sebet önmagunkon és a világon; a bűn választ el bennünket Istentől, a másik embertől, a munkánktól, saját személyünktől. Kiderült, hogy rang, társadalmi minőség, intellektuális teljesítmény és hasonlók képtelenek kiemelni az embert élete szakadékaiból. A bűn magánya elviselhetetlen — csak a Teremtő mosolya törheti meg. Ezt a mosolyt közvetítette a gyóntatószékében parasztnak, grófnőnek, püspöknek, ateista professzornak az arsi felebarát.

Inkább: egészen barát. Talán ez lehetett a titka ennek a máskülönben oly derűs és heves vérű paraszt-abbénak. Sóbajaiban és könnyeiben, néhány bajszálpontos szavában ténylegesen átlépett a közte és a vezeklő közti abnormális korlátokon. Osztozott az idegen vétkeinek fájdalmában. Ő, a legtisztább férfiak egyike, százezernyi szenvedővel merült le a bűn poklába s emelte őket a föloldozás mosolyába. Ezért pironkodott mindannyiszor, ha csodát tett általa az Úr: ismerte a különbséget a testi és a lelki szenvedések között, tudta mindazt, amit ember tudhat...